

Gyermekeként átélt kulturális és művészeti élmények összefüggései az élettörténettel és a szakmai életúttal. Életútinterjú Szerdahelyi Katalinnal

Veres Vica Fruzsina

az ELTE Tanító- és Óvóképző Karának, Gyermek kultúra mesterszakos hallgatója,
vvica06@gmail.com

Szerdahelyi Katalin az ELTE Gyakorló Óvodában dolgozik 1992 óta, 33 éve, ahol rengeteg családdal és óvodással került és kerül életre szóló kapcsolatba. Ezzel párhuzamosan folyamatos, napi kapcsolatban áll óvodapedagógus és tanító alapszakos, valamint legújabbán gyermek kultúra mesterszakos egyetemi hallgatókkal elméleti órákon és a gyakorlati képzés keretein belül. Fontos számára a művészettel nevelés, a vizuális kultúra, általában a kultúra közel hozása óvodásaihoz, az egyetemistáknak szívesen, szenvedélyesen adja tovább összegyűjtött tudását, gyerek szemléletét. Aktívan részt vett az ELTE TÓK „Új kulturális (játzó)terek – Óvodások a múzeumban” című projektjének megvalósításában. Az interjú a „Gyermek kultúra most és mindörökké – Gyermekként átélt kulturális és művészeti élmények összefüggései az élettörténettel és a szakmai életúttal” című gyermek kultúra mesterszakos kutatás anyagát képezi.

Kulcsszavak: Szerdahelyi Katalin, interjú, gyermek kultúra, ELTE TÓK

DOI: 10.37205/TEL-hun.2025.1.05

© 2025. Ez az alkotás a CC BY-NC-ND 4.0 licenc alatt kerül közzétételre.

Veres Vica (a továbbiakban V. V.): Köszönöm, hogy elfogadtad a felkérésemet! Először a gyermekkorodról szeretnék kérdezni. Hol nőttél fel, hol töltötted a gyermekkorodat?

Szerdahelyi Katalin (a továbbiakban Sz. K.): Zalai vagyok. Zalaegerszegen nőttem fel, oda jártam óvodába, iskolába, középiskolába, és érettségiig ott éltem a családommal. Meg is határozza a gyerekkoromat a vidéki lét, ami azért nem falusi lét, de a fővárostól mindenképpen elég messze eső hely. A másik meghatározó hely még a gyermekkoromban Pécs, mert ott élt a nagymamám, és nagyon sok időt

töltöttünk együtt nyáron. Ez a vidéki kis-, illetve nagyváros nagyon fontos nekem. Visszajáró is vagyok.

V. V.: *Mesélnél arról, miket szerettél játszani? Volt-e kedvenc játékszered?*

Sz. K.: Ami meghatározó, és emlékekké formálódtak bennem, azok mindenképpen a szerepjátékok voltak, amit az anyukámmal is együtt tudtam játszani, aki vezetve a háztartást, valahogy ügyesen partner tudott lenni a játékban. A testvérem is elég hamar jó partnerem lett annak ellenére, hogy öt év volt köztünk. Ahogy beszélni, mozogni tudott, én be tudtam őt csábítani a szerepjátékokba. Persze ezeket akkor alapvetően én találgattam ki, de ő is formálta úgy, hogy szerepjáték volt, babák voltak, sokat babáztunk.

V. V.: *A szüleiddel együtt is sokat játszottatok?*

Sz. K.: Az anyukámmal játszottunk, igen, az apám ilyen szempontból nehezebben volt elérhető. Inkább az édesanyámmal. Az otthoni meghitt időben alapvetően a tesóm meg az anyukám volt a társam. Viszont az apukám ahogy tehetette, amint hazajött a munkahelyéről, naponta kivitt minket a természetbe. Neki ez egészen a haláláig nagyon fontos volt. Úgy mondta, hogy megyek „jární”, és amikor kicsik voltunk, minket is vitt, merthogy ott mi, ahogyan mondtam, olyan helyen laktunk, ahol gyakorlatilag kiléptünk a természetbe: Zala nagyon dombos, mi úgy mondjuk, hegyes. Kimentünk a hegyre, és a környező dombokon sokat mentünk, meg erdőkbe is.

V. V.: *Akkor a természetközelség nagyon fontos volt számodra gyermekkorodban?*

Sz. K.: Igen, nagyon meghatározó. Meg apámnak ez az egyik legfontosabb dolog volt, hogy természetbe vigyen minket, de az anyukám is partner volt ebben. Csak hát valakinek meg kellett főzni az ebédet.

V. V.: *Erről mesélnél még kérlek, hogy milyen családi környezet vett körül gyerekként?*

Sz. K.: Apukám városi főépítész is volt. Akkor – a hetvenes-nyolcvanas években – Magyarországon ez egyrészt azt jelentette, hogy értelmiségiként éltünk, alapvetően művészeti irányultsággal, hiszen a látókörünkbe az került gyerekként a testvéremmel, amit apám alkotott, dolgozott. Ugyanakkor azt is jelentette, hogy Zalaegersze-gen, ebben a kisvárosban azok az emberek, akik valamilyen módon a művészethez kapcsolódtak – akik számára inspiráló volt, művelték, vagy befogadóak voltak –,

nagyon erős lokális közösséget alkottak és alkotnak a mai napig. Az én gyerekkoromban gyakorlatilag az apám egész baráti köre hasonló érdeklődésű emberekből állt össze. Festők, szobrászok, építészek voltak körülöttünk. Egy Munkácsy- és Kosuth-díjas keramikus művész volt a legjobb barátja, akinek a műhelyébe napi szinten is el tudtunk menni. Ez vett körül. Meghatározó élményem, hogy ha a kisvárosban bármilyen kulturális esemény történt, mindenki ott volt, mert erre mindenki éhes! Ha Zalaegerszegen történt valami kulturális esemény, például valaki kiállításának a megnyitója – azon mindenki megjelent. Rengeteget jártunk kiállításmegnyitóra. Amikor megépült a színház Zalaegerszegen, és lett saját színháza Zalaegerszegnek – én már iskolás voltam, talán első osztályos középiskolás vagy nyolcadikos –, nálunk nagy és kiemelt eseménnyé vált. Ott voltunk az összes beavató színházi előadáson. Azután az iskolában is találkoztunk azoknak a családoknak a gyerekeivel, akikkel összejártunk, vagy kulturális eseményeken voltunk együtt. Több szálon kapcsolódtak egymáshoz ezek a családok, és így az életünkben természetes módon volt jelen a művészet- és kultúráközeliség.

V. V.: *Ilyenkor az egész családotok ment, vagy ez változó volt?*

Sz. K.: Apám vitte ebben a prímét, mert ő ért erre rá. Az anyukámnak végig a nyugdíjig nagyon kötött munkaköre volt. Ráadásul klasszikus munkamegosztású, patriarchális családban nőttem fel, ahol az apám hozta az ő gyerekkorából a dolgait. Ezek nagyon hagyományos szerepek voltak, ő egy teát nem főzött például. Így minden az anyukámra hárult, de az egyébként nagyon jó volt nálunk, hogy az anyukám teljesen partner volt ebben, ezért ő szokott is morogni amiatt, mikor csak apámra hivatkozunk a művészszeretetünkkel kapcsolatban. Anya hihetetlen kultúraszomjas ember,

és a mai napig megszállott olvasó. Heti szinten olvas ki nagyon színvonalas regényeket, kortárs irodalmat is, és minden klasszikust. Könyvtárba szinte napi szinten jár, szóval Ő ugyanúgy fogékony az értékre, a művészetekre, az Ő találkozásuk is nyilván emiatt történt, ez volt a közös érdeklődési terület. Csak anyám végül nem művelte, mert ő beruházással foglalkozott, de apukám építészként élt és dolgozott. Láttuk a munkáját, ami nem feltétlenül az építészetben merült ki, hanem egy életmódban, aminek részeként mi jártasak lettünk a művészettörténetben, nyitottak lettünk a művészetekre.

V. V.: *Mesélnél az óvodai és az általános iskolai éveidről? Milyen érzéssel tölt el visszagondolni rájuk? Milyen emlékeid vannak?*

Sz. K.: Az óvodából nagyon kevés emlékem van. Három évig jártam oviba. Szorongó, érzékeny kislány voltam. Nagyon hiányzott az anyukám. Csak ez van meg az óvodából, hogy várom Őt, hogy jöjjön értem... Úgyhogy nekem az oviból sok emlékem nincsen, inkább az ünnepek – az pozitív emlék. Aztán iskolába már közel kerültünk a lakásunkhoz, közelebb volt, mint az óvoda. Az egy vadozatú iskola volt: modern épület, és szintén azon a részen volt, ahol tényleg

nagyon zöld minden, kis erdős kertje is volt. Ez egy erdőcske volt, és azt én ott nagyon szerettem, a természet közelsége nagyon fontos volt. Nagyon hamar lehattunk önállóak, egy falusi tudja, milyen ez. Gyakorlatilag elsőként is már hazajártunk a barátainkkal, mert itt tényleg biztonságban tudtunk élni. A szüleim még dolgoztak, úgyhogy mi sokszor egyedül is jöttünk haza, de ezek a csatangolások nagyon erősen megmaradtak. Az iskolában jól teljesítettem, jó tanuló voltam. Igazából az alsó tagozatból annyira nem, a felső tagozatból már nagyon sok emlékem van... Jó gyerek voltam, nagyon megfelelési kényszeres, de volt egy tanárnő, aki elhívott gyermekszínjátszásra engem, a nagyon szorongó kislányt. Ő valamiért azt gondolta, ez jó lehet nekem, és egyébként tényleg nagyon szerettem oda járni. A Pöttöm Színpaddal gyermekszínjátzóként táborba is kerültem. Voltak kis színdarabok, és onnantól, a 4. osztálytól kezdve folytatódott középiskolában is a színjátás, már egy másik csapatban, azt már amatőr színjátásznak hívhatjuk. Nekem az iskolai években ezek a külsős részek fontosabb emlékek, mint maga a tanulás. A matematika esetében nagyon zavart, hogy nem megy úgy, mint másoknak, a magyar meg mindig olyan könnyen ment. Nem is értettem, más miért tanul otthon magyart, mit kell azon tanulni. Onnantól kezdve, hogy tudtam olvasni, már alig vártam, hogy megkapjam a tankönyveket, és végig kiolvastam az olvasókönyvet, meg sok-sok mindent egy-két nap alatt, mert annyira érdekelték a történetek, és annyira élveztem. Szóval az olvasás nagyon meghatározó volt. Rengeteget olvastam én is, meg a húgom is.

V. V.: *A szüleid hogyan viszonyultak ahhoz, hogy ennyit olvasol? Támogattak benne? Ha igen, hogyan? Mennyire láttad ezt tőlük?*

Sz. K.: Anyám is nagy olvasó volt, és apám is. Minden karácsonykor kaptunk könyvet. Például nekem teljesen evidencia a mai napig – bár az én gyerekeim már nem olvasnak úgy, ahogy én szerettem, hiszen valahogy megváltozott a világ, megváltozott minden –, nagyon ragaszkodom hozzá, hogy Ők is mindig kapjanak könyvet karácsonyra. Tehát ők ezt abszolút támogatták. Minden idealizálás nélkül: a könyvek, az olvasás nagyon fontos volt! Ez onnantól kezdődött, hogy megtanultam olvasni. Egy olyan könyvet, ami tetszett, nyolcszor-kilencszer olvastam el. Az Egri csillagokat (csak) kétszer olvastam, de már anyám is ezt csinálta.

V. V.: *Mi volt az az érzés, amit olvasáskor éreztél?*

Sz. K.: Izgalom! Ez így hajtott. Ha belegondoltam egy történetbe vagy egy könyvbe, akkor semmi más nem érdekelt. Már akkor, gyerekkoromban is az volt, hogy ez nagyon vonzott. Amikor le kellett feküdni, akkor rendszeresen zseblámpával olvastam a takaró alatt... Ezt rengetegszer csináltuk a húgommal. Minket lehetett büntetni azzal, hogy korábban kell lefeküdni, mert annyira érdekelt, hogy mi lesz, és én a mai napig vadászom a könyveket. Egy picit mindig csalódott is vagyok, hogyha nem tud teljesen bevonni a könyv. Amikor ilyennel találkozom, hogy bevon – ami mostanában is megtörténik –, akkor az határozza meg az egész napos motivációm, hogy végre olvashassam. Ez így megmaradt. Szóval izgalom volt, nagyon izgultam, ugyanúgy, mint amikor valaki egy filmet szeret. Én például filmet nagyon keveset néztem. A mi családukban nem volt hagyomány az, hogy moziba járjunk. Tévé volt otthon, és azt nézték is a szüleim esténként. Akkor ez általános volt: ők is ott eresztettek le a tévé előtt, és akkoriban egységes, szerintem elég jó színvonalú kulturális kínálata volt még a tévének. A híryanagnál mindenki szelektált, de tulajdonképpen a kulturális kínálat jó volt, szerintem a mai napig értékálló. Értékes volt, és nézték is. Ebbe mi is – ahogy nőttünk – fokozatosan bekapcsolódtunk. Ezt úgy képzeld el – ez most jut eszembe –, hogy amikor talán kis középiskolás voltam, akkor indult a Stúdió című kulturális, irodalmi és művészeti magazin, és azt például már néztük, vártuk. Hasonlóan vártunk olyan műsorokat, mint a Zenebutik.

V. V.: *Ez is magas színvonalú volt?*

Sz. K.: Igen-igen. Ezek a műsorok nagyon jók voltak, ezeket mindenki nézte. A Stúdió '91 és a Zenebutik kulturális műsorok voltak. A tévében főleg ezeket néztük, de például moziba nem nagyon jártunk. Arról nagyon kevés emlékem van, hogy moziba vittek volna a szüleim. A színház is már csak a középiskolában jött, és ha elhoztak osztálykirándulásra például Budapestre, mi akkor mentünk színházba. Az meghatározó nekem, hogy amikor középiskolában feljöttünk Budapestre, milyen darabot láttam. Azt én a mai napig tudom. Előtte mi annyira nem jár-

tunk színházba, csak színházi közvetítéseket láttunk a tévében, úgyhogy az élő színház megmaradt. A kopasz énekesnő című darabot láttuk. Eszenyi Enikő volt a főszereplő, aki akkor volt kezdő színésznő. Emlékszem máig minden színészre, aki szerepelt benne, mert annyira ritka volt egy-egy színházi esemény. A színház a mi kisvárosunkban nem volt elérhető kulturális szórakozás, annál inkább a képzőművészet. Sokan voltak körülöttünk festők, szobrászok..., ez a világ ismerős volt.

V. V.: *Mi volt az a gyermekkorodban átélt kulturális vagy művészeti élmény, amire emlékszel, hogy nagy hatással volt Rád? Természetesen, ha több ilyen volt akkor mindegyikre kíváncsi vagyok, és bármelyik területről lehet.*

Sz. K.: Ez nagyon érdekes most, hogy így mondod. Kétféle van: Az egyik az úgynevezett magas művészet, vagy amit a kulturális média adhat, tehát a színház, a mozi, a tévé (akkor ugye nem létezett a digitális világ, internet se volt). Tehát amit azok adhatnak, azokból a tévé van nekem nagyon fontos helyen a könyv után. A könyv mindenképpen meghatározó! Én elég hamar olvastam az ifjúsági irodalom után már szépirodalmat is. Ezt 13-14 évesen elkezdtem. A tévében meg nagyon szerettem a mesejátékokat és a színházi közvetítéseket, amikor kisgyerek voltam. Pogány Judit akkor még a kaposvári Csiky Gergely Színházban játszott, és annak a színháznak a televízióban bemutatott előadásáiban láttam, úgy ismertem meg őt. A négy évszak és a Pinokkió című darabban Pogány Judit volt az egyik fősze-

replő, nekem örökre bevéssődött a hangja is. Nagyon szerettem a színházi közvetítéseket és felvételeket, meg a csehszlovák meg az NDK mesefilmeket is. (Nevet.)

V. V.: *Hány éves korodtól nézted ezeket?*

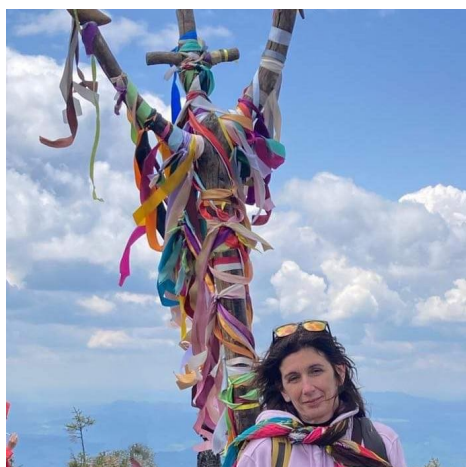
Sz. K.: Azokat már kicsiként, tehát már 5-6 évesen. Varázslatos világukkal elbűvöltek. Egyébként a színjátszás is bejött, az unokatestvéreimmal a családban mi is nagyon sokat játszottunk. A szülők beszélgettek a nappaliban, és mi addig csináltunk előadást, és aztán előadtuk a szüleinknek. A szakirodalom úgy hívja most ezt, hogy családi színjáték. Úgyhogy ez is volt, meg a mesefilmek, meg a színházi közvetítések.

V. V.: *Ezekre hogyan emlékszel vissza, milyen érzéssel töltött el? Ott is az izgalom érzése uralkodott, vagy más?*

Sz. K.: Igen, az izgalom, abszolút. Izgultam, meg teljesen elvarázsolt, bevonódtam, teljes átéléssel. Akár egy-egy film is nagyon meg tudott érinteni, sokszor sírtam gyerekként rajtuk, azután ilyen is maradtam. Illetve amikor számomra jelentős, érdekes élmény ért vizuálisan a tévén – vagy bármin – keresztül, akkor az nagyon sokáig motoszkált még bennem, és inspirált.

V. V.: *Mindezt sokszor átélted, volt egy-két kiemelkedő élményed?*

Sz. K.: Igen, sokszor átéltem, gyermekkorom kulturális világa csodálatos volt, de nem volt nagyon kiemelkedő történés, hanem sok volt. Még könyvben sem volt. A nagy romantikus eposzokat egyaránt nagyon szerettem 12-15 éves koromban, nem voltak unalmasak számomra – mondjuk a leíró részeket azért átugrottam... Jókait például nagyon szerettem, bár most el nem tudom képzelni magamról, de akkor volt valamiféle „lelkülete” számomra, ami vonzott. Nagyon fontosnak tartom elmondani, hogy az egész gyerekkorunk a testvéreimmal úgy telt el, hogy amikor nyaraltunk vagy kirándultunk, az apám és az anyám egyaránt töltötte belénk a kulturális és az épített környezettel kapcsolatos ismereteket. A húgommal már 7-8 évesen meg tudtuk mondani egy épületről, hogy reneszánsz-e, vagy gótikus, vagy hogy egy templomban mit jelent

az, hogy számárhátív, rózsablak, hogy hogyan ismerem fel egy román templomnak a tömegét, hogy miért voltak rajta résszerűek az ablakok, hogy hogy voltak tájolva ezek a templomok... Mi célzottan mentünk olyan helyekre, ahol ezeket meg-nézhattuk. Sőt, amikor kinyílt egy picit a világ, és lett autónk, és apám el tudott végre jutni külföldre, akkor elmentünk akkor Jugoszláviába, Splitbe, Sibenikbe a baráti társasággal, ahol mindenki más a tengerparton nyaralt, mi meg apámmal 40 fokban is középkori városrészekben járkáltunk. Rajongója volt a művészettörténetnek, az építészettörténetnek... Kiskamasz korunkban azért mindez terhes is volt, anyám próbált kompenzálni, de apám ebből nem engedett. Mondta, mondta, és mi hallgattuk. Fényképezett, és diaképeket csinált. Aztán amikor megjöttünk valahonnan, jöttek a barátok, és bemutatta. Apámat a városok is meghívták vetített képes előadásokra. Mi pedig végighallgattunk, végignéztünk mindent... és beépült, ezt nem lehetett kikerülni. Kicsiben én is végigcsináltam a gyerekeimmel mindezt, de már sokkal megértőbb és élményekkel tűzdeltebb módon. Amikor eljutottunk Padovába, hiába volt Panka csak két éves, Borcsa meg hét, legalább a Padovai Szent Antal templomot mindenképpen megnéztük. A mai napig imádom ezt csinálni, most már a férjemmel ketten. Én is olyan embert választottam, akivel lehet városokat, épületeket, templomokat nézni, múzeumokba járni.

V. V.: *Azt mondtad, hogy két része van nálad ezeknek az élményeknek, a második részt a családból jövő, leginkább építészettel és művészettörténettel kapcsolatos élményekre érted?*

Sz. K.: Igen! Az egyik, amit más adott meg, például a média, és a másik, amit a családom, az meg abszolút az építészet és a művészettörténet, ami apámtól van, és anyám ebben kísérő volt. Ő etetett minket, csinált szendvicset, mert nagyon sokat kirándultunk.

V. V.: *Az alkotással kapcsolatban milyen élményeid vannak?*

Sz. K.: Igen, ez is érdekes! Alsóban nagyon sablonos dolgokat, kliséket, sztenderdeket készítettünk, nincs semmi maradandó nyom onnan. Nem voltam a rajzolásban meg az ehhez hasonló alkotásban kiemelkedő. Anyám mindig visszajelzett, ahogy kell, meg eltette a rajzaimat, de nem jött akkor magából az alkotásból siker-élmény. Érdekes, hogy felsőben jött a színjátszás, amiben nagyon jól éreztem magam. Ez olyan terep volt, ahol nem kellett kiemelkedőnek lenni, hanem csapatban lehetett alkotni, dolgozni. Kórusban is énekeltem. Felsőben volt egy rajztanárom, aki észrevette a művészettörténeti érdeklődésemet. Láta, hogy erre van bennem

nyitottság. Ő volt az, aki inspirált, hogy rajzoljak, alkossak, és elküldött rajzversenyekre, ahol soha semmit nem nyertem, de az, hogy így visszajelzett nekem – meg a szüleimnek is –, hogy én ennyire nagytudású vagyok, sokat jelentett, és nagyon megmaradt bennem. Ez folytatódott a középiskolában is, ahol az osztályfőnököm rajztanár volt. Ő két dolgot szeretett: a természetjárást, mint az apukám, és a művészeteket. A rajz mellett neki nagyon fontos volt a művészeti oktatás, és ő is gyorsan felismerte bennem a rokon lelket, bár ő ismerte is apámat, és tudta, kinek a lánya vagyok. Ő is indított versenyeken, és a legnagyobb sikerélményem az volt, amikor másodikos gimnazista koromban 3. helyezett lettem az Országos Művészettörténet Versenyen.

V. V.: *Emellett lelkileg mindezek az élmények, az olvasás, a színjátszás, a rajzolás stb. segítettek neked? Például a szorongásodra jó hatással voltak?*

Sz. K.: Abszolút! Biztos, hogy rengeteget segítettek! Főleg a színjátszás és az olvasás! Az érzelmi szabályozásban abszolút segített és kapaszkodót jelentett például az olvasás, meg a színjátszás is. A természetjárás is ide kapcsolódik: gyerekkoromban (is) nagyon szerettem erdőbe menni, nagyon szerettem kirándulni – imádtam! Csak apám azt nem vette figyelembe, hogy mi elfáradtunk egy óra múlva. Amikor leesett a hó, ki kellett menni szánkózni, és én nagyon féltem a lejtőkön, de nem volt kérdés, hogy lefelé kell menni a dombról újra és újra... jéggé fagytam. A mai napig nem szeretek kimenni a hidegbe. Neki a szánkózás élmény volt, és úgy gondolta, hogy az mindenkinek élmény – ő ilyen volt.

V. V.: *Ez a része akkor negatívan maradt meg benned, de a többi részét szeretted?*

Sz. K.: Igen, nagyon szerettem, hogy megyünk, utazunk, és belépünk egy templomba, ez sokkal előbb volt nekem kulturális élmény, mint spirituális. Az is fontos, hogy megtanultam értő szemmel nézni, csomó felfedeznivalót is adott, és jól esik ráismerni dolgokra. Meg ami igazán nagyon meleg és pozitív élmény, az ennek a keramikus művésznek a műhelye volt. Egy olyan műhely, úgy képzeld el, hogy ott kaptunk agyagot, és elvöltünk vele. Telis-tele volt félkész dolgokkal. Mindig megmutatta, mi az, ami épp készül. Volt egy hatalmas kemence, ahol kiégette őket. Jancsi bácsinak hívják, még él. Ez egy nagyon meleg élmény, lehet, hogy az agyag miatt is..., nagyon kivételesnek éreztem azt a helyzetet, hogy mi sokszor ott lehettünk ebben a műhelyben.

V. V.: *Ezeknek az élményeknek a belül megélt hatásai hogyan változtak benned az évek során?*

Sz. K.: Örökösnek tekintem magam... Rám van bízva egy örökség. Nem nyomaszt, hanem nagyon örülök neki. Ahogy megszülettek a gyerekeim, éreztem, hogy örököse vagyok annak, amit a szüleink átadtak nekünk, vagy mutattak, kinyitották ezeket az ajtókat... Sokszor viszont vesztese is voltam ezeknek a helyzeteknek, mert fárasztó volt, vagy például jó volt megnyerni egy versenyt, de az mégiscsak inkább külső lökdösés volt a tanáraim meg a szüleim részéről, és nem belső dolog. Ezért alakult bennem úgy, hogy a gyerekeimnek át szeretnék adni az örökségemből, de a veszteség részén gondolkodnom kellett.

V. V.: *Mondtad, hogy a versenyre külső nyomás hatására kerültél, de mi az, ami a te belső indíttatásodból fakadt?*

Sz. K.: Az olvasás és a színjátszás mindenképp. Még ha izgultam is sokszor, nagyon szerettem szerepet vállalni... Abban éreztem, hogy jó lenni, jó érzésekkel töltött el, és örültem neki. A versenynél sem az érdekelt, hogy én miről beszélek, hanem az, hogy kiállok mások elé, és volt bátorságom ezt így elmondani. Emlékszem, hogy ez vitte előre ott is ezt a dolgot: nem feltétlenül a tartalom, hanem magabiztos voltam abban, hogy az izgalmam ellenére odaállok, és másoknak mondok valamit. Az unokatestvéres, családi színjátszások is, amiket megrendeztünk-megterveztünk, és amiket 8-10 ember nézett, az, hogy előadunk valamit, átélni a mesét, vagy hogy ennek a rendezője vagy szereplője lehetsz, nagyon jó volt.

V. V.: *Színjátszásra hány éven át jártál?*

Sz. K.: Úgy volt, hogy a középiskolában majdnem végig. Iskolai ünnepeken is szívesen szavaltam, vagy ha például március 15-re készültünk, akkor a rendezésben is, meg az előadásban is főszerepet vállaltam, de inkább a rendezésben meg a tartalmi részekben. A színjátszó kör, amibe jártam, végig volt.

V. V.: *Milyen volt, aki a színjátszó kört tartotta? Az ő személye fontos volt?*

Sz. K.: Igen! Ő nem olyan volt, mint a többi tanító néni. Ő különleges ruhákban járt, hosszú kabátja volt, és nagyon nagy önbizalmat próbált – és tudott is – nekünk adni. Teljesen odavolt attól, ha mi valamit előadtunk, például A két Lottit. Nem zavarta az, hogy egyáltalán nem hasonlított egymásra a két iker. Minket már zavart, de meggyőzött minket, hogy nem ez a lényeg! Az ő személyisége nagyon inspiráló volt. Hagyott minket játszani. Ez is meghatározó. Középiskolában mi csi-

náltuk már, de volt egy szakmai vezetőnk. Pont ekkor indult a Hevesi Sándor Színház, és ott egy fiatal rendező vállalta, hogy bejár a gimibe, és csomó jó ötlete volt, de ő is hagyott minket. Az egyik legnagyobb élményem ott az volt... Annyira döbbenetes, hogy most erről beszélek, mert ez nem jutott eddig eszembe... Volt egy megmérettetés, ahol voltak különböző ágazatok: volt zene, színház stb., kulturális napok voltak megyei szinten. Vittünk erre egy teljesen saját darabot, amit mi írtunk meg. Zenés részek is voltak benne, és én a színpadon gitárral szólót énekeltem... Iszonyú sokat készültünk rá, és én mindent félretettem ezekért a dolgokért. Ha természetjáró kör volt, akkor azon is mindig ott voltam.

V. V.: Mennyire foglalkoztál tovább ezekkel a művészeti és kulturális területekkel? Mindezekről az óvónőséghez hogyan jutottál el?

Sz. K.: Az érettségi évében választani kellett, hogy merre tovább. Azt tudtam, hogy nem fogok művészeti intézménybe jelentkezni, mert reális önképem volt az amatőr színjátszás és mindezek kapcsán. Láttam tehetségeseket, tehetségesebbeket, meg láttam zenében is tehetségesebbeket. Azt találtam ki magamnak, részben erős szülői támogatásra, részben, hogy mi mást csináljak, hogy akkor művészettörténetre jelentkezem. Művészettörténetre jelentkeztem kétszer is egymás után, és kétszer nem vettek föl... Akkor művészettörténetre tíz embert vettek fel az országból, és nyilván nem kerültem be. Ez nagy kudarcélmény volt... Akkor jött ez, mert előtte soha nem akartam pedagógus lenni, fel sem merült, annak ellenére, hogy a felmenők közül a dédapám abban a gimnáziumban volt tanár, ahova én is jártam. Ő a Nyugatosok köréhez tartozott, és Juhász Gyula a barátja volt. A tágabb családban is volt egy-két pedagógus, de eszembe se jutott, hogy az legyek, bár ez a fajta érzékenységem a gondoskodásomban mindig ott volt. Mindig vigyáztam a húgomra, az unokahúgomra. Ha egy kisbaba sírt, odamentünk, mert meg kellett simogatnom. Hatottam a gyerekekre. Rám merték bízni a kicsi gyerekeket, tehát volt működő pedagógusvénám, de senki nem gondolkodott azon, hogy nekem pedagógusnak kéne lenni, nem jutott eszembe, mert természetes volt. Aztán jött ez a fordulat. Az első évben, 18 évesen elköltöztem otthonról, és elmentem Pécsre a Nagymamámhoz, és ott készültem a következő évre úgy, hogy a Pécsi Néprajzi Múzeumban teremőr voltam. Ott ismerkedtem meg a férjemmel, Attilával is. Bejött a múzeumba, és ott találkoztunk. Pécsen egyébként sokat jártam kiállításokra, múzeumokba, hogy ha már nem tudom művelni a kultúrát, legalább élvezzem, hiszen Pécs kultúrváros volt. Aztán visszaköltöztem Zalaegerszegre, megint felvételiztem, és megint nem vettek fel. Ott voltam Zalaegerszegen,

hogy akkor mi lesz, de nem baj, majd jövőre már beírom a népművelést, akkor még ilyen szak is volt. Egy Zalaegerszeg melletti pici kis faluban meghirdettek egy kulturális szervezői állást a Makovecz Imre által tervezett faluházba – ez egy hatalmas faépület, a csodájára jártak. (Azt hiszem, népművelőnek hívták ezt a feladatkört.) Apámék elküldtek, hogy menjek ki, nézzem meg, és hát tényleg, aki velem találkozott, tudta, hogy van bennem potenciál. Elmentem. A polgármesternél kellett jelentkezni, és mondta, hogy sajnos lekéstem, már felvettek valakit, de nem érdekelné-e a napközi otthonos óvodában egy állás, mert keresnek oda kollégát. Mondta, hogy csak nézzem meg, nagyon aranyosak. Bementem, és mondtam, hogy úristen, nagyon édesek... meg az egész egy tündérvilág volt, azonnal nagyon erős hatással volt rám. Így elkezdtem szeptembertől ott dolgozni délutánosként, és egy Marica nevű, ösztönös, született pedagógiai zseni mellett voltam. Láttam őt, ahogy elvarázsolja a gyerekeket. Jöttünk-mentünk, sokszor kimentünk a patakpartra, a temetőbe is kimentünk hallottak napjakor, hát, ilyen volt. Nagyon erős élmény, soha nem tudom meghatottság nélkül mondani... Sopronba mentem ezután a főiskolára, aztán a második évben Attila miatt Budapestre, és így kerültem a Gyakorló Oviba. Úgyhogy erős elhívás élmény volt, hogy mindenki azt mondta: nekem itt a helyem...

V. V.: *Itt egyesülhetett végül minden...*

Sz. K.: Igen, abszolút. Tehát ennek direkt módon nincs kapcsolata azzal, hogy engem milyen élmények értek a művészet vagy a kultúra vagy a gyermekkultúra irányából, de ami körbevett, az ott ebben az óvodában mégis mind együtt volt. A természet, a művészet és a kapcsolódás, a kapcsolatok, ez a három, ami a mai napig alappillére a felnőtt életemnek is. Az óvodán kívüli életemben is ebbe kapaszkodom.

V. V.: *A saját életedben mikor és milyen helyzetekben segítettek, segítettek-e a gyermekként átélt kulturális és művészeti élményeid és ezek hatásai – akár mint örömforrás, feltöltődési „eszköz”, vagy a lelki egészséged megőrzésében, bármilyen területen?*

Sz. K.: Igen, nagyon sokat! Ez igazából a mai napig meghatározó. A lelki egészségemnek az egyik alappillére a művészetek befogadása. Művelni nem tudom, de befogadni tudom, illetve az ebben való közvetítői szerep megerősítése nagyon fontos. Másrészt a kapcsolataimban mindig segített, mert valahogy mindig ez fűzte szorosra a kapcsolatokat azokkal az emberekkel, akik az életemben a legfontosabbak.

V. V.: *Szerettem is volna kérdezni, hogy befolyásolták-e meghatározó döntéseidet, életed fontos eseményeit a gyermekkori művészeti és kulturális élményeid? Ezek szerint a párválasztásod is összefügg ezekkel.*

Sz. K.: Igen, mindenképpen! Biztos, hogy ebben is benne volt, mert mi megismerkedésünkkor azért is figyeltünk fel ennyire egymásra, mielőtt szerelem is kialakult volna, mert nagyon gyorsan tudtunk beszélgetni olyan dolgokról, amelyek mindkettőnknek fontosak voltak, és ez a művészetekhez abszolút köthető volt. Akkor ezek közül is leginkább a néprajz, a népi építészet, az építészettörténet, és az ezekkel kapcsolatos tudásom számított. Nem véletlen, hogy építész volt az apukám, és a férjem is építész. Ez ennyire meghatározó lehet. A felnőtt életemben is azok kerültek hozzám közel, meg azoknak a társaságában éreztem jól magam, akikkel ilyen párbeszéd is ki tudott alakulni, és ilyen dolog is el tudott mélyülni. Az egyik legjobb barátommal való kapcsolatunkban is biztos, hogy nagyon fontos volt a hasonló kulturális érdeklődés és a művészetek iránti vonzalom. Mostanra azt látom, hogy erre a három pillérre tudunk építeni. Nemcsak én, hanem az egész emberiség. Én tényleg nagyon komolyan gondolom, hogy a művészetet művelni vagy befogadni az egyik, a másik a természet, a harmadik pedig a kapcsolatok. Nagyon fontos most nekem, hogy ezt el ne felejtsem, mert a világban minden valahogy úgy alakul, hogy sok minden mást közvetít, és húznák ki a stabilitást az ember alól az események – gondolok ezalatt például a háborúkra, a klímaszorongásra stb. Ebben a helyzetben menedéknek érzem a művészetet és a kultúrát is.

V. V.: *Ezek alapján a személyes kapcsolataidban is kiemelt jelentősége van a művészeteknek. A közösségépítő erejét is megtapasztaltad?*

Sz. K.: Igen-igen! Én is nagyon sok emberrel foglalkozom: gyerekekkel, családokkal, munkahelyi közösségben, egyetemi kapcsolatokban, és önvédelem is, hogy már nem létesítek nagyon sok mélyebb kapcsolatot, ahol nyíltan és jól tudnék lenni, hanem ezek az emberek megszámlálhatók lettek. Az egyik, ami nekem nagyon fontos, hogy kire vagyok én kíváncsi, és ki kíváncsi rám. Nagyon sokszor ez össze is függ azzal, hogy én nagyon kíváncsi vagyok azokra az emberekre, akik szintén a művészethez kapcsolódnak. Akik szintén ilyen nagyon kíváncsi befogadók, vagy a művészet művelői. Nekem nagyon sok művész ismerősöm is van, mert nagyon érdekel a személyiségük, és az, hogy a munkájukon kívül milyen emberek. Itt megint elérkezünk a kapcsolatok szintjéhez.

V. V.: *Nehéz helyzetekben, nehezebb életszakaszokban nyújtanak-e neked segítséget a gyermekkorodban átélt művészeti és kulturális élményeid?*

Sz. K.: Persze! Akár a film, akár a színház – ez változó. Nagyon érdekes, mert ami picit háttérbe szorult nálam, az a zene volt, és most nemrég kezdődött egy olyan időszak, amikor meg a zene az egyik, ami hangsúlyossá vált, és olyan zenei élmények értek, amelyek feltöltöttek egy-két hétre is, elkezdtem tudatosan a zenéhez is nyúlni, amikor nem vagyok jól. Akkor azt veszem észre, hogy elképesztő ereje van. Egy jó kiállítás is lenyűgöz. Főleg, ha van, akivel ezt megélem. Azért mondom, hogy ez nekem nem választható el a kapcsolatoktól. Nekem például a testvéremmel, Julcsival nagyon erős a kapcsolatom, nagyon szoros. Most már egymás mellett is élünk. Számunkra borzasztóan fontos, hogy a közös dolgainkban ez benne legyen.

V. V.: *Abban, hogy az óvónőségben ennyire ki tudtál teljesedni, és őszintén megtalálod magad, van szerepe annak, hogy ebben ez a „minden” egyesülhetett: a különböző művészeti területek, a kultúra, ezek átadása...?*

Sz. K.: Igen, biztos! Tényleg receptorokat épít, vagy nyit ki a művészet, illetve ezek a hatások, amelyek gyerekkoromban értek, és rengeteg élményem volt ezeken keresztül gyerekként. Ezek megvannak az emlékezet szintjén, de megvannak érzések szintjén is – ilyen például az anyagokkal való kapcsolat is. Ha már az építészetnél tartunk: amikor Horvátországban a hófehérre fényesedett köveken megyek, akkor megvan bennem az a gyerekkori érzésem, amikor ezekkel találkoztam. Ezek érzelmi lenyomatok, és ezt nem felejtettem el. Biztos vagyok benne, hogy a gyerekekkel való foglalkozáshoz, az ő világuk megértéséhez nagyban hozzájárult az, hogy én sok ilyen élményt kaptam, ezt szívtam magamba, és nem ment feledésbe ez a világ. Meg a világnak ez a fajta feltérképezése, ahogy a gyerekek szemével felfedezzük a világot. Emlékszem arra, hogy milyen hatása volt rám a színeknek, vagy milyen nagyon erős hatásúak a vizuális képek, vagy egy-egy zenei élmény. Persze ez összefügg azzal, hogy a gyermek min keresztül rakja össze a világot, de biztos, hogy segített abban is, hogy én jobban rájuk tudjak hangolódni, hogy jó kapcsolatot tudjak velük kialakítani. A hallgatóknak is sokszor mondom, hogy az első lépés a ráhangolódás. Előbb kell intuitíven ott lennünk egy gyermek mellett, mint elméleti tudásban. A ráhangolódást biztos, hogy nagyban segíti, ha ezzel foglalkozunk. Ezért is szeretek fiatalokkal dolgozni, elérni, hogy ezeket az élményeiket felidézzék, mert segíti a kapcsolódást. Az elsőéves egyetemi hallgatóknál ezt használom is. Mindig érdekel, hogy kik érkeznek. Nagyon érde-

kel, hogy ki az, aki esetleg zenélt, vagy néptáncos volt, vagy művészeti tevékenységben vett részt. Amikor első alkalommal lépnek a csoportba, szeretem őket rávezetni arra, hogy ezeket az élményeiket hozzák be ezekbe a kapcsolataikba, mert ez nagyon közel áll ahhoz, ahogy a gyerek látja a körülötte lévő világot. Úgyhogy biztos vagyok benne, hogy ez segít.

V. V.: Elmondanád, kérlek, minél részletesebben, hogy a gyermekkultúra melyik területén mit teszel jelenleg?

Sz. K.: Óvodapedagógusként számomra máshogy van definiálva a gyermekkultúra szó. Nem tudok elszakadni attól, hogy nekem van egy erős megszerzett tudásom mindarról, ami a gyerekeket körbeveszi és kulturális hatásként éri. Úgy értem, hogy ha egy fizikussal ülsz le beszélgetni, akkor ő ezt a szókapcsolatot, hogy gyermekkultúra is biztosan máshogy értelmezi. Egy jól működő nevelő nagyon erős közvetítője lehet a gyermekkultúrának, és ha jól tesszük a dolgunkat, akkor már eleve formáljuk őket az óvodai nevelés mindennapjai során. A szakmai elvárásokon túl nekem nagyon fontos, hogy a művészetek eszközeit erőteljesen használjam az óvodai nevelésben, illetve hogy az óvodásoknak lehetőséget teremtssek arra, hogy találkozzanak a művészettel és művészekkel. Nagyon fontosnak tartom, hogy sok ilyen élmény érje őket! Persze ugyanúgy fontos a gyerekek játéka, az az eszköztár, amit ezen a területen hoznak be a játékon keresztül a népi játéktól kezdve a játékeszközig mint tárgyig. Ez szerintem megint nagyon sok mindent meghatározhat egy kisgyermek életében. Én próbálok a mindennapokban is ügyelni arra, hogy a vizuális környezetük, a játékterük, a játékeszközeik, a hagyományaink, az ünnepeink, a csoportszokásaink a gyermekkultúrát táplálják. Van egy másik, megint csak egy kíváncsiságból fakadó dolog, ami szintén a gyermekkultúrához tartozik, hogy hogy lehetne még többet becsempészni az óvodai nevelésbe a művészetekből. Ez körülbelül 15 éve kezdődött. Akkor kimondottan a művészetekkel és a művészetek eszközeivel való nevelés kezdett el érdekelni. Mivel a mi óvodánk gyakorló óvoda, és nagyon figyelünk kell, hogy a különböző nevelési területek egyensúlyban legyenek. Nem jöhet szóba, hogy ez egy olyan óvoda legyen, amelynek a nevelési programja a művészetek eszközeire épül, de mégis meg lehet csinálni, hogy olyan legyen azzal, hogy pár dolgot felerősítünk, és a saját személyiségünkön „átfolyatjuk” a mindennapokban. Azt hiszem, hogy ez mára sikerült is. A hozzánk járó családok is, amikor továbbviszik a hírt a csoportunkról, biztos, hogy azt mondják, hogy mi itt nagyon sok olyan területtel foglalkozunk, amely a kreativitás fejlesztésére, művészeti nevelésre épül. A másik csoportban

meg inkább a mozgás, az egészségre nevelés domborodik ki, a harmadikban a természetvédelem vagy a természettel való kapcsolat erősítése. Álszerény lennék, ha nem mondanám, hogy az én nevemhez is kapcsolódik, és ebből a Krisztivel való kapcsolatunkba is nagyon sokat bele tudtam tenni, aki nagyon jó partner volt abban, hogy a sok-sok kreativitással teli alkotó nevelés megvalósuljon.

V. V.: Mesélnél, kérlek, kicsit a színjátszásról? Tudom, hogy az évváróitokat is nagyon különlegesen valósítottátok meg sok éven át.

Sz. K.: Igen, ez is 15 éve indult először a nagycsoportos gyerekekkel, amikor kitá-
láltuk azt, hogy olyan hagyományt teremtsünk, hogy az évváró egy kaland – és
egy kicsit projektorientált is – legyen. Az évvárónak hagyományosan feladata is a
lezárás és egy összefoglaló bemutató a családoknak,¹ hogy honnan-hova jutot-
tunk. Ezt megtartandó inkább arra helyeztük a hangsúlyt, hogy meg tudjuk mu-
tatni, hogy mi lett a gyerekeikből egy év alatt, mennyi mindenben lettek éretteb-
bek, hogy teljesedett ki a csoportban-közösségben töltött életük. Kerestünk vala-
mi olyan dolgot, hogy kicsit elkalandozzunk a mindennapok gyakorlatától, és ez
legyen ünnep. Azt találtuk ki – mert a témát abszolút mi hoztuk be –, hogy mivel
a magyar óvodai nevelés alapvetően a magyar néphagyományokra és a klasszikus
hagyományokra épít a művészetek terén, hogy ettől elrugaszkodunk, és egy olyan
másik kultúrát, egy olyan népnek a hagyományait helyezzük fókuszba, amely
szintén nagyon izgalmas lehet egy kisgyerek számára, mert nagyon mély gyöke-
rei vannak. Ezért mindenképpen autentikus kultúrákat kerestünk. Ebben megint
bejött a személyes kíváncsiság, mert ez nagy felfedező út volt mindig. Japántól el-
kezdvé Afrika kultúrájáig elkezdtünk a gyerekekkel kalandozni. Mindenféle alko-
tató dolgokat csináltunk, és a végén választott mesét dramatizáltunk a gyerekekkel,
és ezek is nagyon jók lettek. De ez nagyon nagy téma...

*V. V.: A magánéletre terelve a szót: Magánéleted során is továbbadod a téged ért kul-
turális és művészeti élmények hatásait? Ha igen, hogyan?*

Sz. K.: Igen, én is meg a férjem is. Ez kikerülhetetlen számukra. Mondtam neked
azt, hogy én próbáltam – ami tanulságos volt az édesapám miatt –, hogy ne vi-
gyem túlzásba ezt a dolgot, mégsem tudtunk menekülni attól, hogy ezt köteles-
ségnek tekintsük. Számunkra kötelesség az szülőként, vagy mondhatnám, szülői

¹ Szerdahelyi Katalin (2016). Ünnepeink: Népmesék és népek meséi – Óvodások: Befogadók és előadók
In Kolosai, N. & M, Pintér, T. (Eds.), *A gyermekkultúra jelen(tőség)e* (pp. 397–412). ELTE Tanító- és Óvó-
képző Kar.

felelősség, hogy kinyissuk ezeket a kapukat – figyelve az ő érdeklődésüket. Mindhárom gyerekem a mai napig művelője valamelyik művészeti területnek, tehát a művészeteknek művelői és befogadói is. A mai napig nincs olyan, nem lehet olyan, hogy karácsonykor ne kapjanak könyvet. Karácsonykor kapniuk kell könyvet, meg színházjegyet kapnak, ez szerintem szülői kötelesség!

V. V.: *Az egész családi életeteknek ad ez valami pluszt, és sok közös élményt is hoz?*

Sz. K.: Igen, nagyon sok közös élményt hoz! Arra figyelek, hogy ezek ne legyenek üres elvárások. Nagyon fontos, hogy ez ne menjen el a kultúrsznobizmus felé. Például a saját gyerekeim megtanítottak arra, hogy befogadóbb legyek az olyan zenekultúra iránt, amely nem feltétlenül volt a látóteremben, vagy elsőre elutasítottam volna. Ugyanígy van ez a képzőművészettel is. Meg itt van az animációs filmek világa. Ezzel kapcsolatban nagyon sok vitám volt a gyerekekkel, mert én mindig a klasszikus animátorok – mint például Jankovics Marcell – alkotásait tekintettem etalonnak. A gyerekeim nagyon sokat segítettek, hogy ezek után meglassam a művészet erejét abban, amit a 21. század hozott a digitalizációval és a digitális médiával, ugyanis nem hagyták, hogy elzárkózzam ettől, és elérték, hogy kíváncsi legyek rá.

V. V.: *Amikor kicsik voltak a gyerekek, sok kulturális eseményre vittétek őket?*

Sz. K.: Szerintem mi nem vittük több koncertre vagy több színházi előadásra őket, mint az átlagos értelmiségi családok. Inkább az volt fontos, hogy otthon sokat foglalkoztunk ilyesmivel. Szerintem az erősebb hatással volt az életükre, hogy ez a mindennapokban a szemük előtt zajlott, és ezt látták például az utazásaink során is. Náluk például a zene, amely az én életemből, és a férjeméből teljesen kimaradt, nagyon fontos lett, mert tisztelet, nyitottság volt bennünk a gyerekeink zenepedagógusai iránt. A mai napig hálásak vagyunk, mert csodálatos emberek tanították őket zenélni. Valószínűleg azért is tudtuk ezt nagyon támogatni, mert teljesen új terület volt, és bár ilyenfajta komolyzenei koncertekre vagy az Operába soha nem vittük őket, boldogan ültük végig az összes vizsgakoncertjüket.

V. V.: *A gyermekként átélt művészeti és kulturális élményeid végigkísérik az életed? Hozzájárultak-e a felnőttkori értékrended és érdeklődésed kialakulásához?*

Sz. K.: Igen, szerintem nagyon-nagyon erősen befolyásolja ezt, hisz az elsődleges minta a család, gyermekkorunk nagyon képlékeny időszakában szüleink a meghatározó személyek. Ehhez hozzájárulhat egy-egy nagy művészeti élmény vagy kul-

turális hatás, de az, amit az ember lát naponta lát, és amiben felnő, az szerintem sokkal inkább meghatározó, az ezzel való kapcsolat, jártasság. A kíváncsiságot nagyon sokat mondom, de ez tényleg nagyon jellemző volt az apukámra és az anyukámra, és valószínűleg öröklött minta is, hogy ezt így látom. Anyám most is ilyen. Állandóan nyúz, hogy most erre meg arra mikor megyünk el, és a mai napig is benne van. Ha valami átszövi az életed, nem lehet nem benne lenni. Ez így van.

V. V.: *Mindannak alapján, amit elmondtál, hogyan értelmezed a gyermekként átélt kulturális és művészeti élményeket az életedben, mit jelentenek neked?*

Sz. K.: Hát... hajlamos vagyok nagy szavakat használni, de tényleg azt gondolom, hogy számomra így értelmes az élet. Ez létértelmezés is. Ez szinte már filozófia, hogy akkor most miért is vagyunk, és megint összekapcsolódik azzal, hogy életfeladatunknak alapvetően és elsősorban a gyerekeim felnevelését tekintettem, és most már száz százalékgig biztos vagyok abban, hogy azért lettem, hogy ők legyenek, és ebben a létben benne van a kultúra és a művészetek, de a természetet is ide kell sorolnom, mert ezek nem szétválaszthatók... Ugyanúgy, ahogy már a tudományban is interdiszciplináris szemléletmódról beszélünk, szerintem ez itt is így van: az élet értelmét tényleg ezek határozzák meg. Ezek mind-mind csatornák, bekötések a Jóisten felé is: a zene, a vizualitás, a dráma, a színházban megélt katarziszok stb. mind csatornák. Az értelmes emberi, földi létet jelenti számomra megtelni ilyen típusú élményekkel... és hát igen, az élet értelme! Most mit csináljak?! Lehet, hogy ez túl teátrálisan hangzik, de tényleg így van. Amikor nehéz időszakok, traumák, tragédiák jönnek az életemben, egyszerűen hozzájuk kell nyúlnom, és a művészetek, a kultúra adnak kapaszkodót, és teszik értelmessé az életet – nézzünk meg egy filmet, kérjünk segítséget egy könyvtől, fessünk valamit...

V. V.: *Azt hiszem ez a legszebb befejezés... Nagyon köszönöm az őszinteséged és az interjút, Kata!*

Sz. K.: Én is köszönöm, nekem is nagy öröm volt!

Childhood Cultural and Artistic Experiences in Relation to Life History and Career: a Life Story Interview with Katalin Szerdahelyi

Katalin Szerdahelyi has been working at the Practice Kindergarten of ELTE since 1992, for 33 years, where she has established lifelong relationships with a great number of families and kindergarten children. In parallel, she has been in daily contact with university students majoring in pre-school education and primary education; more recently, she has been involved in teaching theoretical courses and running the practical training of master level students of children's culture. Art education, visual culture, and bringing culture close to her kindergarten children carry a special importance for her. She gladly and passionately shares her accumulated knowledge and child-centred perspective with university students as well. She actively participated in the implementation of the ELTE TÓK project 'New Cultural (Play)grounds – Pre-schoolers at the Museum'. This interview was conducted as part of the Master of Arts in Children' Culture programme's research project 'Children's Culture Now and Forever – The Relationship Between Cultural and Artistic Experiences in Childhood and Life Stories and Professional Careers'.

Keywords: Katalin Szerdahelyi, interview, children's culture, Eötvös Loránd University Faculty of Primary and Pre-school Education